

Sprawozdanie z realizacji serii wykładów Kieleckiego Towarzystwa Naukowego pt. „Wiedza: Otwarte!” w 2019 roku

W 2019 roku, tylko do czerwca, kontynuowano serię wykładów „Wiedza: Otwarte!” w Muzeum Dialogu Kultur – oddziale Muzeum Narodowego w Kielcach, zainicjowaną przez Zarząd Kieleckiego Towarzystwa Naukowego na posiedzeniu 20 września 2016 roku.

Pierwszym prelegentem ostatniej serii został prof. dr hab. Wiesław Caban. Ten pracownik naukowy Zakładu Historii XIX Stulecia Instytutu Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, specjalizujący się w badaniu polskich zrywów niepodległościowych, wygłosił dla zebranej licznie publiczności wykład, którego temat brzmiał: *Powstanie styczniowe w Górach Świętokrzyskich*. Wystąpienie było próbą analizy przebiegu powstania styczniowego w rejonie Gór Świętokrzyskich oraz udziału w nim miejscowego społeczeństwa. Prelekcja odbyła się 24 stycznia 2019 roku.

Kolejne spotkanie odbyło się 14 lutego 2019 roku. Jego temat brzmiał: *Metale w służbie Imperium. Rzymskie górnictwo kruszcowe – metody eksploatacji, własność kopalń i wpływ na środowisko przyrodnicze*, a autorem jego był dr hab. Szymon Orzechowski, prof. UJK – archeolog, pracownik naukowy Zakładu Historii Starożytnej Instytutu Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, w którego kręgu zainteresowań znajduje się między innymi starożytne hutnictwo żelaza w Europie, ze szczególnym uwzględnieniem kultury przeworskiej (Góry Świętokrzyskie) oraz Galii przed i po podboju rzymskim. Podczas spotkania zostały postawione pytania: Czy wojny o surowce są zmurą tylko współczesnych czasów? Jakie były powody rzymskiego ekspansjonizmu i czy legiony walczyły na krańcu cywilizowanego świata wyłącznie dla zaspokojenia ambicji politycznych swoich wodzów i polityków? Kto pracował w kopalniach złota w Hiszpanii i Dacji i jakimi metodami wysadzano góry (*ruina montium*), aby pozyskać ten cenny kruszec? Wreszcie czy w lodowcach na Grenlandii można znaleźć ślady tej działalności? Na te i wiele innych pytań autor starał się odpowiedzieć w trakcie bogato ilustrowanego wykładu.

Trzeci z kolei wykład, pod tytułem: *Niechajże ujrzę, jak dusza Wam płonie! Przelomowe inscenizacje „Wyzwolenia” Stanisława Wyspiańskiego*, 21 marca 2019 r. wygłosiła dr hab. Diana Poskuta-Włodek, prof. UJK, teatrolog, historyk

teatru, pracownik naukowy Pracowni Teatru, Filmu i Mediów Nowych w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Wykład poświęcony był dziejom scenicznym *Wyzwolenia* Stanisława Wyspiańskiego, które stanowią fundamentalny element przemian polskiego teatru rozumianego jako agora – ważne centrum narodowych sporów. Kluczowe inscenizacje dramatu pełniły dwojaką funkcję. Po pierwsze – stanowiły o rozwoju nowych kierunków estetycznych w teatrze. Po drugie – współdecydowały o jego nurtach ideowych, nie tylko diagnozując polskie racje i afekty, ale też biorąc w nich czynny udział. Szczególnie istotne były: prowokacyjna, choć nie do końca zrozumiana, wymowa krakowskiej prapremiery w 1903 r., spór awangardowej inscenizacji teatru „Cricot” z 1938 r. z konserwatywną interpretacją Juliusza Osterwy, odwilżowy spektakl Bronisława Dąbrowskiego z 1957 r., wybitna inscenizacja Konrada Swinarskiego z 1974 roku. Zaskakiwać może fala powrotu do Wyspiańskiego po roku 2015. Być może poszukiwania artystyczne pod hasłem „Wyspiański wyzwala!” otwierają nowy rozdział dziejów polskiego teatru.

25 kwietnia 2019 r. to data następnego wykładu, którego prelegentem był mgr Krzysztof Myśliński, historyk sztuki, kierownik Działu Edukacji i Promocji Muzeum Historii Kielc. Tytuł jego wystąpienia brzmiał *Modernizm czy modernizacja? Kieleckie dylematy niepodległości w architekturze publicznej 1918–1939*. Spotkanie dotyczyło architektury Kielc i regionu świętokrzyskiego na tle zachodzących zmian w Polsce i za granicą. Odzyskana niepodległość wymagała znalezienia symbolicznego języka komunikacji społecznej, pozwalającego – także w przestrzeni publicznej – manifestować „plan na Polskę”. Architektura, szczególnie architektura publiczna, doskonale nadawała się do niewerbalnego manifestowania kształtu budowanego państwa. Zmiany form architektonicznych w architekturze publicznej II RP doskonale ilustrują przesilenia w walce o dominację w ideowym kształcie państwa. Proces ten, chociaż w ograniczonej skali, jest wyraźnie zauważalny także w budownictwie reprezentacyjnym międzywojennego województwa kieleckiego.

Autorem piątego wystąpienia był prof. dr hab. Bogusław Wiłkomirski, biochemik, profesor nauk biologicznych, profesor zwyczajny Uniwersytetu Warszawskiego i Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, doktor *honoris causa* Narodowego Uniwersytetu Uzbekistanu w Taszkencie, członek Związku Literatów Polskich, z zamiłowania podróżnik, badacz i pisarz – autor powieści sensacyjnych. 29 maja 2019 r. wygłosił on prelekcję *Trucizny w świecie zwierząt*. Wykład poświęcony był występowaniu i działaniu substancji toksycznych obecnych w różnych grupach organizmów zwierzęcych, a także sposobom ich przekazywania podczas ataku na ofiarę.

Ostatnie jak do tej pory spotkanie odbyło się 19 czerwca 2019 roku. Prelegent dr Tomasz Łączek, adiunkt w Zakładzie Pedagogiki Zdrowia i Kultury

Fizycznej Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, opiekun Studenckiego Koła Naukowego „Paradygmat”, wieloletni członek PTTK, wygłosił dwa wykłady. Ich tytuły brzmiały: *Brawurowa ucieczka z KL Auschwitz (20 VI 1942)* i *Kazimierz Piechowski – więzień KL Auschwitz*. W dniu 20 czerwca 2019 r. przypadała 77. rocznica ucieczki z niemieckiego obozu koncentracyjnego Auschwitz czterech więźniów. Uciekli wtedy: Eugeniusz Bendera, Stanisław Gustaw Jaster, Józef Lempart, Kazimierz Piechowski. Była to jedna z najbardziej spektakularnych ucieczek z KL Auschwitz. Kazimierz Piechowski przybył do KL Auschwitz w drugim transporcie, a po przybyciu został oznaczony numerem obozowym 918. Próba biogramu opisuje dzieje człowieka, który uciekł z obozu koncentracyjnego, bo kochał życie.

Cykl wykładów „Wiedza: Otwarte!” w roku 2019 nie cieszył się już taką popularnością, jak to było w sezonach poprzednich. Nastąpiła więc próba przearanżowania formuły spotkań, których kolejna seria miała rozpocząć się z początkiem roku 2020. Niestety sytuacja epidemiczna w Polsce, a co za tym idzie, również w Kielcach, spowodowała konieczność odłożenia tych planów. Niemniej Zarząd Kieleckiego Towarzystwa Naukowego w porozumieniu z kierownictwem Muzeum Dialogu Kultur planuje w przyszłości zapoczątkowanie nowej serii wykładów skierowanych do środowiska inteligenckiego Kielc oraz studentów kieleckich uczelni.

ARTUR KORNACKI
Muzeum Narodowe w Kielcach
Kieleckie Towarzystwo Naukowe